

Katsauksia

Helmi-puolisolta tavatonta sitkeyttä. PV muistelee usein, miltä tuntui kerran muuan kysymys hänen palattuaan perin voipuneena kuukauden raadokselta Tveristä. Eräs kenttätyötä vähemmän tunteva tutkija oli näet tiedustellut kotimaahan saapuneelta, että no olikos hauska matka. PV:n kenttämatkoilla mukana olleet tietävät, että niiden tahti on kova. Monet niihin liittyvät anekdotit kuuluvat jo tieteenalamme keskeiseen perinteeseen.

Tiedemiehen ja käytännön organisaattorin kyvyt eivät välttämättä yhdisty samassa persoonassa. PV on kuitenkin tässäkin suhteessa ansioitunut. Yksi loistavimpia näytteitä hänen käytännön miehen taidoistaan on suomen kielen nauhoitearkisto, jonka perustamisen hän käynnisti heti professoriksi tultuaan 1959. Muita esimerkkejä on kosolti: karjalan kielen sanakirjan julkaisemisen järjestäminen ja toimiminen sen päätoimittajana lähes kolme vuosikymmentä, opetusministeriön lehtori- ja kielikurssi-asiain neuvottelukunnan organisoiminen ja johtaminen, toiminta Helsingin yliopiston historiallis-kielitieteellisen osaston dekaanina kuusi vuotta, Suomalais-ugrilaisen Seuran johtokunnassa 23 vuotta, Suomalais-ugrilaisen kulttuurirahaston säätiössä, Suomen Kansallisteatterin hallintoneuvostossa ja johtopaikoilla mm. Kalevalaseurassa, Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa, Karjalan Sivistysseurassa sekä Suomen ja Neuvostoliiton välisessä tieteellisessä vaihdossa. Viime vuosina Virtaranta on ehtinyt mukaan myös uuden Karjalan kielen ja kulttuurin elvytyshankkeisiin. Hänen ponnistelujensa ansiosta saatiin Orlovin tveriläinen aapinen painetuksi Suomessa v. 1992.

Aivan oma lukunsa on PV:n persoona. Tietysti odottaisi, että niin moniaalle ehtivä henkilö olisi silminnähdessä kiireinen. Väärä luulo jälleen. Akateemikon tavanneilla on yhteinen kokemus, että tuntee ikään kuin saavansa päivän jatketta, kun kuulee hänen rauhallisen äänensä. Hänen näennäinen kiireettömyytensä on ilmeisesti todellista, mihin viittaa vankka perustelu: »no kun eläkeläisellä ei ole muuta kuin tuota aikaa». Hänen kerkiämimensä salaisuus näyttää silti

olevan ajan käyttö maksimaalisen hyödyllisesti. Merkkihenkilömme tasapainoinen luonteenlaatu on lujasti ankkuroitunut kotoisiin satakuntalaisiin maisemiin; kiitollisuudesta kotiseutua kohtaan kertoo sekin, että hän on lahjoittanut pääosan kirjastostaan Vammalan kaupunginkirjastoon, jossa se on sijoitettu lahjoittajan nimikkohuoneeseen. Kotikirjaston väljentyneet hyllyt täyttyvät itse kirjoitetuista kirjoista.

Pertti Virtarannan tähänastinen toiminta tieteen alalla ei ole vastannut yleisiä odotuksia, sillä se on ylittänyt ne monessa suhteessa. Tähän työhön kohdistuneesta arvostuksesta kertovat akateemikon kunniajäsenyys keskeisissä tieteellisissä seuroissamme ja monet kunnia-palkinnot. Virittäjä liittyy merkkipäivän viettäjän onnittelijoihin ja toivottaa jatkuvia aktiivivuosia vuosikymmeniä vaikuttaneelle avustajalleen, joka myös iltatöinänsä on Erkki Itkosen kanssa laatinut lehtemme 50-vuotishakemiston.

SEPPO SUHONEN

Alho Alhoniemi 60 vuotta

Turun yliopiston suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen professori Alho Alhoniemi täytti 60 vuotta 14. toukokuuta 1993. Alhoniemi syntyi opettajaperheeseen Kainuussa, Suomussalmella vuonna 1933. Ylioppilaaksi hän tuli Kannuksen yhteiskoulusta v. 1952.

Yliopistollisen taipaleensa Alho Alhoniemi aloitti nykyisessä virkapaikassaan Turussa, jossa hän opiskeli vuodesta 1953 alkaen Paavo Siron sekä Osmo Ikolan johdolla. Vuonna 1957 valmistui hänen pro gradu -tutkielmansa marin tulosijojen funktioista, tutkimus, joka sittemmin laajeni väitöskirjaksi. Alhoniemi toimi Turun yliopiston suomen kielen laitoksella ensin assistentin ja myöhemmin lehtorin tehtävissä

useaan eri otteeseen. Tampereen yhteiskunnallisessa korkeakoulussa, sittemmin yliopistossa, hän toimi niin ikään ensin suomen kielen lehtorina ja vuosina 1966–1969 apulaisprofessorina. Turun yliopiston vastaavassa virassa, suomen kielen apulaisprofessorina, hän toimi vuosina 1969–71. Vuonna 1971 hänet nimitettiin Turun yliopiston suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen professorin virkaan. Oppituolin haltijana häntä ennen oli ollut Matti Liimola.

Alho Alhoniemen ensimmäiset julkaisut käsittelivät toisaalta, fennougristiikan puolella, maria, toisaalta Varsinais-Suomen murteita. Vuosina 1963–1967 hän julkaisi Sananjalassa yhdessä Osmo Ikolan kanssa 3 numeroa »kansakielen näytteitä», joissa esiteltiin Rymättylän, Kustavin, Muurlan ja Halikon murteita. Lisäksi hänen ensimmäisten julkaisujensa joukossa on myös tutkimus Rauman seudun murteen sisäheitosta (Sananjalka 9). Alhoniemen ensimmäinen marin kieltä koskeva julkaisu oli pieni etymologinen tutkielma paljon keskustelua herättäneestä marin *βal, βäl* -aineksesta (FUF 35 1964), jonka etymologian hän selitti kahtalaiseksi: osassa tapauksista se selittyi komparatiivijohdosten lyhentymäksi, osassa taas ilmeisen itsenäiseksi sanaksi.

Alhoniemen marin tulosijojen funktioita käsittelevä väitöskirja ilmestyi vuonna 1967. Kaasussyntaksi, ja syntaksi ylimalkaan, teki tuolloin vasta tuloaan suomalaisen fennougristiikan erillistutkimusten aihepiiriin. Marin tulosijoihin liittyvä pääongelma oli se, että kolmea suuntaa edustavassa paikallissijaparadigmassa on yhtä ero- ja yhtä olosijaa vastaamassa kaksi tulosijaa. Tulosijat, vanha latiivi ja myöhäisempi illatiivi, olivat aikaisemman tutkimuksen valossa, tai oikeastaan sen enimmälti puuttuessa, näyttäneet olevan melko pitkälti symmetrisiä, ja toisaalta epäiltiin latiivin tai illatiivin käytön olevan useimmiten riippuvainen lauseessa käytetystä verbistä, ts. kyseen arveltiin olevan verbien rektioista. Alhoniemen tutkimus paljasti kuitenkin marin tulosijojen käytöstä toisenlaiset tendenssit: pääasiassa näyttää olevan kysymys konk-

reettisen suunnan ja siirtymisen, johonkin paikkaan menemisen tai tulemisen ilmaise- misesta illatiivilla ja toisaalta johonkin jää- misen, ilmestymisen tai tilan muutoksen il- maisemisesta latiivisijalla. Latiivia käyte- tään siis marissa tyypillisesti sellaisissa suo- malais-ugrialaisten kielten tulosijailmauksis- sa, joiden vastineet indoeurooppalaisissa kielissä ovat olosijaisia.

Marin kaasussyntaksi on ollut keskeisellä sijalla Alho Alhoniemen tuotannossa monia vuosia väitöskirjan jälkeenkin. Ensimmäisiä marin erosijaa käsitteleviä tutkielmia oli hänen Helsingin fennougristikongressissa vuonna 1965 pitämänsä esitelmä kyseisen sijan (tai sitä edustavan postposition *γāts*) distributiivisesta käytöstä. Tallinnan fennougristikongressissa viisi vuotta myöhemmin Alhoniemi käsittelee saman sijafunktion ei- adverbialista käyttöä, ensisijaisesti erosijan käyttöä komparaatiossa. Samaa aihepiiriä hän käsittelee myös Erkki Itkosen 60-vuotis- juhla kirjassa vuonna 1973. Tulosijojen funktioihin Alhoniemi palasi väitöskirjansa jälkeen vielä lukuisissa pienemmissä tutkielmissa: Sananjalan numerossa 10 ilmestynyt väitöstilaisuuden lectio käsittelee suomen ja marin suuntasijojen yleistä rakennetta, ja seuraavassa numerossa on hänen tutkimuksensa marin dativiin epäadverbialisesta käytöstä. Paavo Siron juhla kirjassa, joka ilmestyi v. 1969, hän käsittelee marin tulosijojen käyttöä omistamisen tai hankinnan kohteen ilmaisemisessa. Tässä on kyse sellaisista lausetyypeistä, joita suomen kielessä edustavat sellaiset paikallissijailmaukset kuin *leipä tuli homeeseen, pysyy leiväs- sä* jne. Tällaiset latiivilla ja suomen *saada-* verbin vastineella *šuum* järjestyvät rakenteet (»tulla vartaloon» 'kasvaa aikuiseksi') ovat yleisiä erityisesti länsimarissa. Paitsi suomesta saman tyyppin reliktejä voidaan löytää myös mordvasta. Näiden rakenteiden yhteiseen alkuperään Alhoniemi ei kyseisessä tutkielmassaan kuitenkaan tohtinut ottaa lopullista kantaa. Tulosijaa välineen ilmaisimena Alhoniemi esitteli suomalais-ugrialaisten kielten syntaksin kysymyksiä poh- tineessa seminaarissa Göttingenissä v. 1969 (esitelmä on ilmestynyt suomeksi myös sa-

Katsauksia

man vuoden Virittäjässä). Tutkimus pohjautuu olennaisesti väitöskirjan tuloksiin. Tulostulosten yleisen distribuution nojalla voidaan nimittäin päätellä selvästi, milloin josakin lauseessa tulosijaa, latiiivia, on käytetty paikan- ja missä välineenilmauksena. Ne verbit, joita välineenilmaisimia sisältävissä lauseissa käytetään, ovat sellaisia, jotka saavat paikanilmauksensa aina illatiivimuotoisina. Niihin sisältyvä latiiivimääre tulkitaan siis automaattisesti välineeksi. Itse tulosijan siirtymisen tällaiseen funktioon Alhoniemi selittää uskottavasti mahdollistuneeksi nimenomaan kahden tulosijan distribuution myötä.

Marin kaasussyntaksin käsittelyä Alhoniemi on jatkanut myös parissa laajemmassa tutkimuksessa, joista vuonna 1970 ilmestyi verbin nominaalimuotojen objektin merkintää käsittelevä monografian laajuinen artikkeli (136 sivua FUF:n 38. niteessä). Kyseessä on varsin yksityiskohtainen selvitys akkusatiivin ja nominatiivin vaihtelusta verbien nominaalimuotoihin liittyvissä objekteissa marin eri murteissa ja kahdessa (itäisessä ja läntisessä) kirjakielissä. Objektin sijanmerkintään liittyy myös marin ajankeston adverbiaalien muotoa käsittelevä pieni tutkielma vuodelta 1973. Tällaiset adverbiaalithan ovat useissa suomalais-ugrilaisissa kielissä samanmuotoisia kuin objektit; marista Alhoniemi on löytänyt akkusatiivimuotoisia ajanmääreitä vain satunnaisesti ja tietyistä murteista. Alhoniemen monivuotinen marin suuntasijojen funktioita käsittelevä tutkimustyö täydentyi vuonna 1977 ilmestyneellä selvityksellä erosijojen distribuutiosta ja tehtävistä. Näitä sijoja, joita monet etenkin itäisen marin kielen tutkijat ovat pitäneet sijaparadigmaan kuulumattomina postpositioina, on marissa kahta päätyyppiä: paikallista ja habitiivis-kognitiivista käyttöä edustavat päätteet. Tutkimus on tekijälleen ominaisella tavalla yksityiskohtainen ja perusteellinen niin semanttinen kuin syntaktinenkin, samalla tietysti morfologinen, jaottelu. Yhteistä kaikille Alhoniemen marin kaasussyntaksia koskeville tutkimuksille on laajan, sekä murteet että marin molemmat kirjakieliset kattavan aineiston

ohella pyrkimys jäännöksettömyyteen materiaalin järjestelyssä ja analysoinnissa. Tässä hän onnistuu ja saa näin aikaan varsin luotettavia tutkimustuloksia.

Paitsi sijoja ja niiden syntaksia Alhoniemi on tutkinut myös marin fonotaksia ja morfofonologiaa. Tästä teemasta hän esitelmöi Unkarissa pidetyssä uralilaisten kielten fonologiakongressissa v. 1979. Nämä esitelmät on painettu kokoomanteissa v. 1984. Alhoniemi on toiminut myös vanhojen marilaisaineistojen toimittajana. Yhdessä Sirkka Saarisen kanssa hän on julkaissut 343-sivuisen kokoelman Yrjö Wichmannin keräämiä marilaisia lause-esimerkkejä (Tscheremissische Sätze, SUST 163) sekä marilaissyntyisen Timofej Jevsevjevin kansanrunouskeräelmien ensimmäisen niteen (SUST 184). Molemmat ovat marin kielen tutkimukseen erinomaisia ja tärkeitä lähdeaineistoja. Jälkimmäinen sarja on Sirkka Saarisen toimittamana edennyt jo kolmannen niteeseen. Sarjassa »Apuneuvoja suomalais-ugrilaisien kielten opintoja varten» Alhoniemi on julkaissut sekä marin kielipiiriä että lukemiston sanastoineen. Hän kuuluu myös ensimmäisiin sukukansojemme parissa kulkeneisiin tutkijoihimme sen jälkeen kun mahdollisuudet tällaisiin matkoihin vuosikymmenten jälkeen avautuivat; vuodesta 1981 alkaen hän on tehnyt lukuisia matkoja etenkin Marin tasavaltaan.

1980-luvulla Alhoniemi alkoi tutkia vilkkaasti myös mordvaa. Lauseenjäsennyksen perusteita käsitelleessä Seilin seminaarissa v. 1982 hän tarkasteli mordvan prediktiivirakenteita, jotka ovatkin monessa suhteessa lauseenjäsennyksen kannalta yksiselitteisempiä ja samalla paljastavampia kuin esim. suomen vastaavat rakenteet. Antti Sovijärven juhlaKirjaan kirjoittamassaan artikkelissa Alhoniemi tarkastelee mordvan ezvartaloisten postpositioiden funktioita. Tässä hän on tavallaan palannut jälleen kaasussyntaksin pariin, korvaavathan kyseiset postpositiot juuri eräitä mordvalle luonteenomaisen substantiivien määräisen deklinaation sijamuotoja. Eeva Kangasmaa-Minnille omistetussa Sananjalan numerossa 31 (1989) on ilmestynyt Alhoniemen artik-

keli, joka käsittelee suomen partitiivin ja sen mordvalaisen vastineen käyttöä kielipillisenä sijana. Seuraavana vuonna ilmestyi *Linguistica Uralica*ksi muuttuneessa sarjassa Alhoniemen artikkeli mordvan epämääräisen deklinaation paikallissijamuodoista demonstratiivin yhteydessä, ja mordva, objektin käyttöön liittyvät kysymykset, oli hänen aiheenaan myös Debrecenin fenougristikongressissa, samoin kuin Suomen kielitieteellisen yhdistyksen järjestämässä tyologiaa ja universaaleja käsittelevässä seminaarissa lokakuussa 1990. Myös Alhoniemen tuoreimmat tutkielmat viime vuodelta käsittelevät mordvaa: 'paljon' ja 'vähän' -sanoihin liittyvää syntaksia (Tampereen yliopiston suomen kielen laitoksen juhlapöytäkirjassa) sekä sijasyntaksia epämääräisessä ja määräisessä deklinaatiossa (Sananjalan numerossa 34).

Alusta lähtien myös suomen kieli on ollut vahvasti mukana Alhoniemen tuotannossa. Hän on tuonut suomen syntaksin tutkimukseen etäsukukielten, erityisesti volgalisten kielten vertailujen kautta aivan erityistä syvyyttä. Alhoniemi aloitti tieteellisen julkaisutoimintansa suomen murteiden parista ja osallistui Osmo Ikolan toimittaman Suomen kielen käsikirjan (1968) kirjoittamiseen. Viimeksi mainittuun hän laati luonnehdinnan suomen kirjakielen luonteenomaisista piirteistä sekä sivistyssanaston, jonka pohjalta syntyi myös sittemmin kahtena laitoksena 1981 ja 1989 ilmestynyt erillinen sivistyssanakirja. Alhoniemi keskittyi tämän jälkeen useiksi vuosiksi marin kielen tutkimukseen, mutta palasi sitten marin kaasusyntaksista myös suomen kielen kaasusten tutkimuksen pariin. Tutkimuksessaan »Eräistä suomen kielen paikallissijojen keskeisistä käyttötavoista» (Sananjalka 17 1975, ilmestynyt myös kirjassa »Nykysuomen rakenne ja kehitys 1») Alhoniemi esittelee paikallissijojen funktioiden perusteella tekemänsä jaottelun lokaalisiin, habitiivisiin ja kognitiivisiin sijoihin, jota hän on sittemmin soveltanut myös mariin (em. tutkimuksessa marin erosijoista 1977). Hän tarkentaa tässä tutkielmassa Paavo Siron esittämää ns. suhdessäntöä, jonka mukaan verbin paikall-

lissija-adverbiaali viittaa tavallisesti intransitiivilauseessa subjektiin ja transitiivilauseessa objektiin. Alhoniemi havaitsi olo- ja muutossijojen (tulo-/erosijat) viittaussuhteissa epäsymmetriaa; olosijainen transitiiviverbin määräite osoittaaakin useammin subjektin ja vain poikkeuksellisesti objektin lokaliteettia. Hän kiinnitti myös huomiota siihen, että transitiiviverbi voi näin ollen saada kahdentyyppisiä olosijaisia määräitteitä.

Osmo Ikolan juhlapöytäkirjassa vuonna 1978 Alhoniemi esittää hyvin avartavan näkemyksen suomen kielen terminatiivisista ilmauksista. Koska suomen kielessä ei ole varsinaista terminatiivisijaa, on koko kysymys jäänyt hyvin pinnallisten huomioiden varaan eri kieliopeissa. Alhoniemi kiinnittää tässä tutkielmassaan huomiota paitsi päätepisteenä olevaan, tulosijaiseen rajanilmaukseen myös lähtökohdan terminatiiveihin. Erilaisia terminatiivityyppejä hän luokittelee peräti viisi: spatiaaliset, temporaaliset, kvalitatiiviset, kokonaisuuden osaa ilmaisevat ja nomineihin liittyvät terminatiivit. Näistä kolmella ensimmäisellä on vielä lukuisia alatyyppejä. Osittain samaa problematiikkaa Alhoniemi on käsitellyt myös Hans Frommin juhlapöytäkirjassa (1979) artikkelissaan »Ajankeston ja ajankohdan määritteistä suomen kielessä». Samana vuonna ilmestyneessä Eeva Kangasmaa-Minnin juhlapöytäkirjassa Alhoniemi selvittelee varsin tuoreella tavalla suomen *s*- ja *l*-sijojen semanttisia eroja. Tutkimuksesta käy ilmi, että kyse on paljon monivivahteisemmasta systeemistä kuin mitä puhe sisä- ja ulkopaikallissijoista antaa ymmärtää. Olennaista sijojen käytössä näyttäisi olevan se, että sisäpaikallissijat ovat tietyllä tavalla primaarimpia, distribuutioltaan laajempia ja merkitykseltään yleisempiä, kun taas *l*-sijojen käyttö vaatii enemmän semanttisia perusteluja. Edelleen samana vuonna ilmestyneessä Wolfgang Schlachterille omistetussa juhlapöytäkirjassa Alhoniemi käsittelee suomen kielen prolatiivisia ilmauksia, jotka ovat semanttisesti läheistä sukua terminatiiveille. Nämä tutkielmat muodostavat kokonaisuuden, joka osoittaa selvästi suomen kielen paikallissijojen suunnattoman moninaiset il-

Katsauksia

maisumahdollisuudet ja toisaalta niiden käytössä ilmeneviä yleisiä lainalaisuuksia.

Alho Alhoniemi on kirjoittanut myös useita kannanottoja tieteenfilosofisiin ja -hallinnollisiin kysymyksiin ja esittänyt tutkimushistoriallisia katsauksia, erityisesti volgalaiisten kielten tutkimuksen alalta. Hän on toiminut erityisesti turkulaisen Suomen kielen seuran aikakauslehden »Sananjalan» ahkerana kirjoittajana. Juuri Sananjalassa on ilmestynyt suuri osa hänen artikkelituotantonsa. Siihen hän on myös kirjoittanut lukuisia katsauksia ja asiantuntevia arvosteluja ja uuden kirjallisuuden esittelyjä. Hän on myös toimittanut juhlakirjat läheisimmille kollegoilleen ja opettajilleen Paavo Sirolle (1969) ja Osmo Ikolalle (1978). Monet suomen ja sukukielten tutkimusalan luottamustehtävät ovat langenneet Alhoniemen hoidettaviksi; mm. Suomalais-Ugrilaisen Seuran johtokunnan jäsenenä hän on toiminut yhteensä jo 20 vuotta, vuodesta 1981 varaesimiehenä. Sananjalan toimituskuntaan hän on kuulunut Matti Liimolan jälkeen vuodesta 1975 ja *Finnisch-ugrische Forschungen* -aikakauskirjan toimituskuntaan vuodesta 1991.

Alho Alhoniemi on tehnyt fennougristiikan tutkijana mittavan päivätyön ja osoittautunut syvälliseksi asiantuntijaksi sekä volgalaiisten kielten kentällä että vertailevan syntaksin tutkimuksen alalla. Tutkimustyö jatkuu vireänä ja tuottoisana. Virittäjä toivottaa päivänsankarille lisää antoisia työvuosia, onnea ja jatkuvaa menestystä.

ULLA-MAIJA KULONEN

Pauli Saukkonen 60-vuotias

Vuoden 1967 syyskuussa istuimme me, kuutisenkymmentä toisen vuoden suomen kielen opiskelijaa, jännittyneinä sähköinsinööriostasnon vanhan puutalon luentosalis-

sa. Huhu oli kiirinyt, että 28. 7. 1967 virkaansa nimitetty Oulun yliopiston ensimmäinen suomen kielen professori aloittaa opetuksensa. Odotimme omissa ajatuksissaan olevaa, ehkä hieman harmaantuvaa ja arvokkaasti astelevaa professoria. Ovesta saapuikin ripeästi harppova nuori mies, joka aloitti pitemmittä puheita mitä erinomaisimmin jäsenneen ja selkeän luentonsa eikä vaikuttanut ollenkaan hajamieliseltä.

Pauli Saukkonen aloitti professorin tehtävänsä 34-vuotiaana. Hänen ensimmäiset luentokurssinsa olivat viron kielihistoria ja kantasuomen äännehistoria. Tämä oli luonnollista, olihan hän vastikään (1965) väitellyt ja julkaissut väitöskirjaansa jatko-osankin (1966) aiheenaan itämerensuomalaisten kielten tulosjainfinitiivirakenteiden historia. Äännehistoriaa käsittelevien luentosarjojen sijaan tuli seuraavana vuonna IC-analyysia, transformaatioita yms. sisältävä yleisen kielitieteen peruskurssi. Kolmantena vuonna Pauli Saukkonen puhui deskriptiivisestä lingvistiikasta. Vuosien kuluessa hän on luennoinut puheen ja kirjoituksen eroista, kvantitatiivisen tutkimuksen metodeista, kvantitatiivisesta tyylintutkimuksesta, suomen kieliopin kuvauseriaatteista, morfeemianalyysista, oppikirjojen kielestä, äidinkielen oppiaineesta, semantiikasta, tyyliopista, tekstiopista, diskurssianalyysista jne. Täsmälleen samaa luentosarjaa Pauli Saukkonen on tuskin kahta kertaa pitänyt. Tämä piirre on tyypillinen Pauli Saukkoselle ja hänen opetustyölleen. Hän itse on koko ajan kiinnostunut uusista asioista, teorioista ja tutkimuksista, jotka hän nivoo opetukseensa ja jakaa siten uuden tiedon välittömästi oppilailleen luennoissaan. Luennon aihe on usein saanut myöhemmin myös kirjallisen asun, esim. *Kielitieteen peruskurssin runko* (1974), *Peruskoulun äidinkielen oppikirjojen analyysia* (1978), *Äidinkielen oppiaineen arviointia* (1991).

Pauli Saukkosella on ollut haastava tehtävä nuoren yliopiston ensimmäisenä suomen kielen professorina. Hänen työnään on ollut luoda ja suunnata laitoksessa harjoitettavaa tutkimusta ja siihen tarvittavia resurs-